

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) โดยประยุกต์ใช้เทคนิค A – I – C (Appreciation Influence Control) ในการระดมการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ให้มาร่วมคิด ร่วมหาหรือและร่วมพลังในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ร่วมกับการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่มีการสำรวจสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนและเทศบาลตำบลแม่ใจ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพยากรณ์แนวโน้มของปัญหา และเป็นข้อมูลในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเป็นลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นตำรา เอกสารทางวิชาการ วารสาร รายงาน การวิจัย การค้นคว้าอิสระ และวิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดแนวทางการศึกษาวิจัย การทำเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย และได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงให้เป็นระบบชัดเจนถูกต้องตามหลักวิชาการ

2. การเลือกพื้นที่ดำเนินการ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 พื้นที่ดำเนินการ

การศึกษาจะดำเนินการศึกษาในทุกหมู่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยารวมสองตำบล คือตำบลแม่ใจและตำบลศรีถ้อยซึ่งมีหมู่บ้านรับผิดชอบทั้งหมด รวม 11หมู่บ้าน

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ หลังคาเรือนละ 1 คน จากหลังคาเรือนทั้งหมด 1,836 หลัง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane, 1973 (อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540) มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$1 + N(e)^2$$

เมื่อ N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

กำหนดให้ ความคลาดเคลื่อน ของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 (0.05) ได้ตัวอย่าง = 329 ตัวอย่าง เพื่อความสะดวกในการคำนวณผู้ศึกษาจึงเพิ่มตัวอย่างเป็น 330 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ได้จำนวนตัวอย่างจากการคำนวณข้างต้นเป็น 330 ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างหลังคาเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งตัวอย่างตามสัดส่วนของจำนวนหลังคาเรือนในแต่ละหมู่บ้าน ดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด	จำนวนตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 บ้านแม่ใจปง ตำบลแม่ใจ	255	46
หมู่ที่ 2 บ้านด่างหนอง ตำบลแม่ใจ	249	45
หมู่ที่ 3 บ้านริมใจ ตำบลแม่ใจ	87	16
หมู่ที่ 5 บ้านศรีดอนแก้ว ตำบลแม่ใจ	220	39
หมู่ที่ 10 บ้านปางพัฒนา ตำบลแม่ใจ	169	30
หมู่ที่ 1 บ้านต้นแก ตำบลศรีถ้อย	87	16
หมู่ที่ 2 บ้านต้นตะเคียน ตำบลศรีถ้อย	157	28
หมู่ที่ 3 บ้านสันขวาง ตำบลศรีถ้อย	238	43
หมู่ที่ 4 แม่ใจหางบ้าน ตำบลศรีถ้อย	198	35
หมู่ที่ 7 บ้านข้าวตาด ตำบลศรีถ้อย	104	19
หมู่ที่ 11 บ้านต้นฝิ่ง ตำบลศรีถ้อย	72	13
รวม	1,836	330

ขั้นตอนที่ 3 ทำการสุ่มหลังคาเรือน โดยการจับฉลากเลขที่บ้านตามที่ปรากฏในทะเบียนของเทศบาลตำบลแม่ใจ ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 สัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่หลักในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนตามบ้านเลขที่ที่สุ่มไว้ในขั้นตอนที่ 3 หากบ้านหลังนั้น ไม่มีผู้อยู่อาศัยในช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูลหรือไม่ยินยอมให้สัมภาษณ์ ให้เลือกบ้านที่อยู่ใกล้เคียงแทน

2. ผู้แทนหมู่บ้านที่เข้าร่วมประชุมจัดทำร่างแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยโดยกระบวนการ A-I-C กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดให้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทุกระดับ ได้แก่ ระดับผู้บริหาร เช่น นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกำหนดนโยบาย จัดสรรงบประมาณ บริหารแผนงานการจัดการขยะมูลฝอยโดยตรง ระดับปฏิบัติ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว กองสาธารณสุขเทศบาลตำบลแม่ใจ ซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ที่ได้กำหนดไว้ในเทศบัญญัติ ให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ดูแลความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเขตเทศบาล ระดับผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่จะเชื่อมต่อระหว่างระดับผู้บริหาร และชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน อีกกลุ่มที่สำคัญคือกลุ่มนักวิชาการหรือข้าราชการที่พักอาศัยหรือปฏิบัติงานอยู่ในชุมชน ซึ่งจะเป็นผู้ช่วยให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะตามประสบการณ์ที่มีอยู่ กลุ่มสุดท้ายที่ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่สุด ได้แก่ ประชาชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ในที่นี้ได้แก่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการจัดการขยะในครัวเรือน ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลข้อเสนอแนะ นำเสนอประสบการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในบ้านเรือนได้โดยตรง ในการจัดประชุม ในแต่ละหมู่บ้าน กำหนดให้มีผู้ร่วมประชุมหมู่บ้านละ 20-40 คน โดยครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มได้แก่

- ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน
- สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่ใจ 1-2
- เจ้าหน้าที่และลูกจ้างกองสาธารณสุขเทศบาลตำบลแม่ใจ 3 คน
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2-5 คน
- ตัวแทนผู้รับผิดชอบการจัดการขยะในครัวเรือน 10-25 คน
- ตัวแทนนักวิชาการหรือข้าราชการในหมู่บ้าน 2-4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยในส่วนของครัวเรือน สอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของประชาชน เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล การได้รับความรู้เรื่องการจัดการขยะ

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การนำขยะมาจากแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย การคัดแยก การกำจัด การนำไปใช้ประโยชน์ และการทิ้งขยะมูลฝอยลงถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ ได้แก่ ความเพียงพอและการจัดวางถังขยะสาธารณะของเทศบาล การให้บริการของพนักงานเก็บขยะ ค่าบริการเก็บขนขยะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การใช้มาตรการทางกฎหมาย และการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล

3.2 แบบสำรวจสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ปริมาณและองค์ประกอบขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 2 แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญในเขตบริการเทศบาลตำบลแม่ใจ

ส่วนที่ 3 รูปแบบการให้บริการของเทศบาลตำบลแม่ใจ

ส่วนที่ 4 การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล

ส่วนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ

3.3 แบบสังเกตและบันทึกข้อมูลสถานการณ์การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ตามกระบวนการ A - I - C

การสังเกตการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยจัดประชุมประชาชน ผู้นำชุมชนทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ (หมู่บ้านละ 20 - 40 คน) เข้าร่วมประชุมเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และวิธีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอนของกระบวนการ A - I - C ประกอบด้วย การรับรู้สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนในปัจจุบัน และแนวโน้มของปัญหาในอนาคต กำหนดเป้าหมายการแก้ปัญหาาร่วมกัน คิดค้นหาวิธีที่จะทำให้

บรรลุปเป้าหมายที่กำหนดไว้ การแสวงหาผู้รับผิดชอบ และการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย

การสังเกต ผู้ศึกษาเป็นผู้สังเกตโดยใช้การบันทึกข้อมูลสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความคิดเห็น พฤติกรรมผู้เข้าร่วมประชุม และมีทีมงานบันทึกภาพจากกล้องวิดีโอ กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง ตามขั้นตอนกระบวนการ AIC ซึ่งได้เรียงลำดับขั้นตอนไว้ดังนี้

ประชุมปฏิบัติการ 1 สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลแม่ใจปัจจุบัน (A1)

ประชุมปฏิบัติการ 2 การจัดการขยะมูลฝอยเขตเทศบาลตำบลแม่ใจที่อยากให้เกิดขึ้นในอนาคต (A2)

ประชุมปฏิบัติการ 3 คิดค้นวิธีการหรือกิจกรรมที่จะแก้ไขปัญหาขยะ (I1)

ประชุมปฏิบัติการ 4 จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการแก้ไขปัญหา (I2)

ประชุมปฏิบัติการ 5 การแสวงหาผู้รับผิดชอบ (CI)

ประชุมปฏิบัติการ 6 จัดทำร่างแผนปฏิบัติการ (C2) ซึ่งประกอบด้วย

- กิจกรรม
- เป้าหมาย
- ระยะเวลา
- สถานที่
- งบประมาณ
- แหล่งงบประมาณ
- ผู้รับผิดชอบ

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้จากการค้นคว้าเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย กระบวนการ A - I - C และการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยประชาชนมีส่วนร่วม โดยนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งตามเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

4.1 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จึงมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) ผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ให้ความเห็นด้านเนื้อหา ได้แก่

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 1 ท่าน คือ คุณสุภัทร ชูประดิษฐ์ นักศึกษาปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา แขนงวิชาการวิจัยและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นผู้ทำวิทยานิพนธ์ ขณะศึกษาระดับมหาบัณฑิต เรื่อง การใช้เทคนิค เอไอซี ในการแก้ปัญหาให้นักเรียนติดเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ในโรงเรียนปด้อย วิทยาคม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการ 1 ท่าน คือ คุณวัชรินทร์ เตมียบุตร เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 8 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา

3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการขยะมูลฝอยและอนามัยสิ่งแวดล้อม 1 ท่าน คือ คุณอารีย์ ลัดดาชยาพร นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 8 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง

แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content validity index [CVI]) ค่าที่ได้ไม่ควรต่ำกว่า 0.8 (วิจิตร ศรีสุพรรณ, 2545) จากการคำนวณ ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา ได้ เท่ากับ 0.92 จากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่น

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับประชาชน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านเขตเทศบาลตำบลดงเงิน กิ่งอำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นเทศบาลตำบลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเทศบาลตำบลแม่ใจ จำนวน 30 หลังคาเรือน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ค่าที่ได้ต้องมากกว่า 0.7 จึงจะนำไปใช้ (วิจิตร ศรีสุพรรณ, 2545) ในครั้งแรกได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ไม่ถึง 0.7 จึงได้ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และนำไปทดลองใช้อีกครั้งในอีกหมู่บ้านหนึ่งของเทศบาลตำบลดงเงิน จำนวน 30 หลังคาเรือน จากนั้น หาความเชื่อมั่นครั้งที่สอง ได้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครั้งที่สอง เท่ากับ 0.7995

4.2 ในส่วนของเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่แบบสังเกตการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย และแบบสำรวจสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ หลังจากปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงเครื่องมือแล้ว ผู้ศึกษาและทีมวิทยากรกระบวนการ ร่วมกับเจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลแม่ใจองค์การบริหารส่วนตำบลศรีถ้อยได้ทำการเก็บข้อมูลตามประเด็น ในเครื่องมือ และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งสุภางค์ จันทวานิช (2543 อ้างใน สติน พันธุ์พินิจ, 2547) ได้กล่าวไว้ว่า การตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ก็เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ตรวจสอบความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล ทั้งข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของประชากรและรายละเอียดของข้อมูล หรือการเล่าเหตุการณ์ เดนซิน (Denzin) กล่าวว่า “ การตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากคือการ

ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า” ก็จะตรวจสอบทั้งด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านทฤษฎี และด้านวิธีการ เก็บข้อมูล ในการศึกษานี้ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ได้แก่การเก็บข้อมูลในเวลาต่างๆกันเป็นระยะๆ หลายครั้ง สอบถามบุคคลผู้เกี่ยวข้องหลายๆฝ่าย และเก็บข้อมูลจากหลายๆหมู่บ้านเพื่อเปรียบเทียบกันจนแน่ใจว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนหรือซ้ำกัน จนถือว่าเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้และเป็นจริง จึงบันทึกไว้ และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะจัดกิจกรรมการประชุมระดมความคิดเห็น การซักถามผู้เกี่ยวข้องโดยตรง และศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ที่เทศบาล ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและเอกสารที่มีอยู่ในชุมชน (ตัวอย่างเครื่องมือ สามารถดูได้ที่ภาคผนวก ก)

5. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล โดยผ่านคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูล จนกระทั่งการนำเสนอข้อมูล และผู้วิจัยจะให้ข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่าง คือ แจ่งวัตถุประสงค์ในการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างทราบ อธิบายเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ให้ความมั่นใจเกี่ยวกับการปกปิดข้อมูลให้เป็นความลับ หากมีข้อสงสัยหรือคำถามสามารถติดต่อได้ที่ผู้ศึกษาโดยตรงและสามารถถอนตัว ออกจากการศึกษาได้ ตลอดเวลา

6. การรวบรวมข้อมูล

6.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลด้วยตนเองและมีทีมงานช่วยเก็บข้อมูลอีก 4 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์มีขั้นตอนดังนี้

1) ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการดำเนินการศึกษา

2) ผู้ศึกษาฝึกอบรมทีมงานช่วยเก็บข้อมูลเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ เนื้อหา และความหมายข้อความในแบบสัมภาษณ์ให้ตรงกัน

3) ผู้ศึกษานัดวันและเวลาในการเก็บข้อมูลตามที่ที่กำหนดแผนปฏิบัติงาน พร้อมแจ้งผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านเพื่อรับทราบและขอความร่วมมือในการเสาะหาหลังคาเรือนที่ได้จากกลุ่ม

4) ผู้ศึกษาและทีมงานเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดย ทำการสัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการขยะในครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คนตามหัวข้อที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลให้สังเกตสภาพที่เป็นจริงตามที่พบเห็นและสอบถามเพิ่มเติมถึงเหตุผลที่ได้มีการปฏิบัติตามที่สังเกตเห็นหรือจากการให้สัมภาษณ์

5) ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามหากในส่วนใดยังคงแบบสอบถามไม่ครบถ้วน ผู้ศึกษาขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจนได้ข้อมูลครบตามต้องการเพื่อนำไปบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ จำนวนทั้งสิ้น 330 ฉบับ

6.2 การเก็บข้อมูลจากแบบสำรวจสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการร่วมกับเทศบาลตำบลแม่ใจและองค์การบริหารส่วนตำบลศรีถ้อย ดังนี้

1) การสำรวจปริมาณและองค์ประกอบขยะมูลฝอย

ผู้ศึกษาได้ประสานงานกับเทศบาลตำบลแม่ใจให้พนักงานเก็บขนขยะซึ่งนำหน้าขยะก่อนที่จะนำไปทิ้งที่บ่อกำจัดขยะ ตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน - 19 กรกฎาคม 2551 และประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลศรีถ้อย ทำการคัดแยกองค์ประกอบขยะ ณ บริเวณบ่อทิ้งขยะ ระหว่างวันที่ 4 มิถุนายน – 8 กรกฎาคม 2551

2) แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญในเขตบริการเทศบาลตำบลแม่ใจ

ผู้ศึกษาร่วมกับทีมงานจากเทศบาลตำบลแม่ใจ ออกสำรวจสถานที่ราชการ สถานบริการ ตลาด ร้านค้า ฯลฯ ร่วมกับการศึกษาจากข้อมูลจากทะเบียนสถานบริการ ของเทศบาลตำบลแม่ใจ

3) รูปแบบการให้บริการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ

ผู้ศึกษาออกสำรวจรูปแบบการให้บริการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ ตั้งแต่ระบบการรวบรวมในบ้านเรือน การจัดเก็บ การขนส่ง จนถึงการทำกำจัดขยะ

4) การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และ 5) ปัญหาอุปสรรค ในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ

ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และพนักงานเก็บขนขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลแม่ใจ

6.3 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) กลุ่มประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ (หมู่บ้านละ 20-40 คน) เพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลแม่ใจ โดยในการดำเนินการประชุม ได้ประยุกต์ใช้เทคนิคตามกระบวนการ A-I-C

การสังเกต ใช้การบันทึกข้อมูลสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความคิดเห็น และพฤติกรรม ผู้เข้าร่วมประชุม โดยบันทึกภาพจากกล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง และแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน แบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในบ้าน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ การได้รับความรู้ แหล่งกำเนิดขยะ ปริมาณและประเภทขยะในบ้าน

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยความถี่ที่ปฏิบัติแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- 1 = ปฏิบัติทุกครั้งหรือบ่อยครั้ง
- 2 = ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
- 3 = ไม่เคยปฏิบัติเลย

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ โดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่ใจ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- 1 = เห็นด้วย
- 2 = ไม่เห็นใจ
- 3 = ไม่เห็นด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ส่วน ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ ใช้สถิติเชิง

พรรณนา หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการเทคนิค A-I-C ในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลแม่ใจ ของกลุ่มเป้าหมายแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้แบบสังเกตในการบันทึกข้อมูลสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความคิดเห็น และพฤติกรรมผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบกับการบันทึกภาพจากกล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ศึกษา จากนั้นจึงประมวลข้อมูล ตีความหมายและทำการสังเคราะห์ให้เป็นภาพรวมของทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ เพื่อให้สามารถนำมาอธิบายผลการศึกษาและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved